

Handleiding voor de afname van de toets “Rekenbegrip begin eerste leerjaar” (BW 0.11)

Algemene instructies

- **De toets dient afgenomen te worden bij de ganse klasgroep.**
De toets “Rekenbegrip begin eerste leerjaar” (BW 0.11) is bedoeld om geleid in groep afgenomen te worden. Dat kan in de hele klasgroep als die niet te groot is.
- Alle kinderen die in het **eerste leerjaar** zitten, dienen een toets af te leggen, ook de kinderen die het eerste leerjaar overdoen.
- Indien voor sommige kinderen deze toets te eenvoudig zou zijn (b.v. bij sommige zittenblijvers) kunt u ervoor opteren bij die kinderen de toets BW 1.11 af te nemen. Dat is aangewezen wanneer u van een kind vermoedt dat het op de toets BW 0.11 gemakkelijk het maximum kan halen. In zulke gevallen wordt de vaardigheidsscore immers onbetrouwbaar. Voor het afnemen van de toets moet u die kinderen dan wel apart nemen.
- **Wanneer wordt de toets afgenomen?**
De toets BW 0.11 neemt u best in de tweede week van september af. Later worden de resultaten te veel beïnvloed door het systematische rekenonderwijs dat kinderen in het eerste leerjaar krijgen en worden de vaardigheidsscores onbetrouwbaar. Een foute, want te hoge inschatting van het beginniveau leidt ook tot foute, want te lage inschattingen van de leerwinst in de loop van het eerste leerjaar en het hele verdere lager onderwijs.

De toetsafname

- De toets wordt bij voorkeur afgenomen in een **rustig lokaal**, waar de kinderen zo weinig mogelijk gestoord worden door externe factoren. De kinderen zitten liefst elk aan een afzonderlijk tafeltje. Indien dit niet mogelijk is, moet er alleszins voor gezorgd worden dat de zij hun toets **zelfstandig** (kunnen) maken. Het is zeer belangrijk dat zij niet samenwerken of op elkaars blad kijken. U zou hen bijvoorbeeld ver genoeg uit elkaar kunnen zetten of een ‘muurtje’ kunnen bouwen tussen de kinderen.
- Het is van groot belang dat u bij de afname van de toets de **toetsinstructies strikt en zorgvuldig volgt**.
- Toetsen hebben de bedoeling de vaardigheden van kinderen te meten op een bepaald gebied. Door kinderen bij het maken van een toets meer te helpen dan nodig is, verstoort u deze meting. Dit levert een verkeerd beeld op van het kind en daarmee ook van de feedback die we uw school geven.
Daarom zouden we u willen vragen om u strikt aan de voorgeschreven instructies te houden en **kinderen niet méér te helpen dan nodig is voor een goed verloop** van de toetsafname.

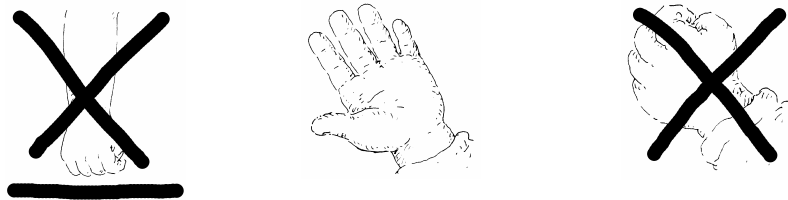
Uiteraard is het wenselijk om kinderen op hun gemak te stellen. Ook hulp bij zogenaamde ‘administratieve’ problemen (blad omdraaien, plaatsen van de aanwijzstroom, enz.) mag geboden worden. Tenslotte is het bij jonge kinderen aan te raden aandacht te hebben voor ‘sanitaire’ problemen. Indien nodig, kan u de kinderen vooraf naar het toilet laten gaan.

- **Wat als kinderen hun antwoord willen verbeteren?**

Wanneer kinderen tijdens de toetsafname hun antwoord op een bepaalde opgave willen veranderen (bijvoorbeeld indien ze te snel hebben geantwoord), laat u dit best op een welbepaalde manier gebeuren. Daardoor vermijdt u interpretatieproblemen tijdens het invoeren van de antwoorden.

U maakt de kinderen vooraf best duidelijk dat ze u een seintje geven (bijvoorbeeld vinger opsteken) wanneer ze een fout hebben gemaakt.

Vervolgens begeleidt u het kind bij het ‘verbeteren’ van het antwoord. U laat het eerste antwoord staan en duidt het nieuwe antwoord aan door een kruis te zetten door de betreffende tekening. Daarna bevestigt u het nieuwe antwoord door een streep te zetten onder de betreffende tekening. De illustratie toont het resultaat:

De toetsleider mag uiteraard geen inhoudelijke aanwijzingen geven of suggesties doen bij het verbeteren van het antwoord.

Deze verbeterprocedure kan ook gebruikt worden indien kinderen per ongeluk een antwoord bij de verkeerde opgave aanduiden.

- **Wat als een kind afwezig is vanwege ziekte of een andere reden?**

Indien een leerling afwezig is op het moment dat de toets wordt afgenomen, dient hij/zij, indien mogelijk, nog binnen een redelijke termijn getoetst te worden. Dit gebeurt bij voorkeur niet later dan de derde week van september. Vanwege het systematische rekenonderwijs in het eerste leerjaar wordt het moeilijk de scores op later afgenomen toetsen *Rekenbegrip* nog te vergelijken met die van andere leerlingen.

Toetsmateriaal voor “Rekenbegrip begin eerste leerjaar” (BW 0.11)

- a) Iedere leerling heeft een eigen toetsboekje. Vooraan op het toetsboekje werd plaats voorzien om de naam van het kind, de gegevens van de school of vestigingsplaats en de datum van afname in te vullen.
- b) De kinderen mogen het schrijfgerief dat beschikbaar is in de klas gebruiken voor het invullen van de toets: stiften, balpennen, enz. Mogen we u wel uitdrukkelijk vragen om zoveel mogelijk schrijfgerei te gebruiken dat een voldoende duidelijke markering achterlaat? Onze ervaring leert dat de antwoorden op toetsen die bijvoorbeeld met potlood zijn ingevuld soms moeilijk ‘ontcijferbaar’ zijn. De toetsleider (leerkracht) zorgt ervoor dat elk kind bij aanvang van de toets over geschikt schrijfgerief beschikt.

- c) Tenslotte krijgt elk kind een afdekstrookje. Met deze strook worden telkens de volgende opgaven afgedekt, zodat leerlingen geholpen worden bij het vinden van de juiste opdracht. Tevens kan de toetsleider in één oogopslag zien of alle kinderen aan de juiste opgave werken. Zodra een opgave beantwoord is, schuiven de kinderen hun afdekstrookje onmiddellijk één lijn naar beneden. Dit wordt in het begin van de toetsinstructie duidelijk aangegeven. Het afdekstrookje kunt u maken uit licht karton van A4-formaat dat u in vier of zes stroken versnijdt.

Toetsinstructies “Rekenbegrip begin eerste leerjaar” (BW 0.11)

BELANGRIJK!

Let erop dat u **VOOR ELKE LEERLING** vooraan op het toetsboekje de **DAG VAN DE TOETS**AFNAME invult!

Voorafgaand aan de eigenlijke toetsafname(s) vertelt de toetsleid(st)er aan de kinderen wat er zal gebeuren.

U vertelt dat er vandaag een proef wordt afgenomen met een boekje vol tekeningen. U toont een blanco toetsboekje en wijst hierbij enkele rijtjes aan: een rij met ballonnen, een rij met paddestoelen, een rij met eendjes, ...

Deel de toetsboekjes, de afdekstrookjes (kartonnetjes) en het schrijfgerei uit. Het kartonnetje wordt gebruikt om het gedeelte van de bladzijde dat niet gebruikt wordt af te dekken.

***Iedereen heeft een boekje en een kartonnetje gekregen. Je hebt ook een stift/balpen.
Vooraan op het boekje staat je naam.
Ook zie je enkele rijen met tekeningen: de rij van de ballonnen, de rij van de paddestoelen, de rij van de eendjes,***

Leg je kartonnetje onder de rij met de ballonnen.

De proefleider controleert of alle afdekstrookjes (kartonnetjes) juist liggen.

Op de volgende bladzijden vindt u de toetsinstructies terug voor de toets ‘Rekenbegrip - Begin Eerste Leerjaar’. Mogen we u vragen om deze instructies nauwkeurig te volgen.

De woordelijke instructies worden cursief en vet weergegeven. Begeleidende aanwijzingen staan afgedrukt in een gewoon lettertype.

De instructies werden per pagina gegroepeerd in het toetsboekje.

Bladzijde 1

VB. Zie je de rij met de ballonnen?

Teken een kruis door het hokje met drie ballonnen.

In welk hokje zie je drie ballonnen? Teken een kruis door dat hokje.

De toetsleider bespreekt kort samen met de leerlingen het voorbeeld en de manier van antwoorden.

Kinderen die aarzelen en de juiste techniek niet gebruiken om hun antwoord aan te duiden, worden geholpen. Het moet voor hen duidelijk worden dat zij een voldoende groot kruis moeten tekenen door het ene juiste antwoord.

Bij iedere rij mag je maar door één tekening of door één hokje een kruis tekenen. Er is altijd maar één juiste oplossing in de rij.

Schuif nu je kartonnetje een rij naar beneden.

Nu zie je de paddestoelen met de stippen.

Bij dit voorbeeld mag de proefleider de kinderen eventueel helpen en tonen hoe het moet.

1. **Teken een kruis door de paddestoel met de minste stippen.**
Zoek de paddestoel met de minste stippen en teken er een groot kruis door.

Schuif nu je kartonnetje een rij naar beneden.

Zie je de vijvers met de eendjes?

De instructie om het afdekstrookje door te schuiven wordt herhaald na iedere opgave. Vanaf nu laten we deze instructie weg uit de tekst.

2. **Teken een kruis door de vijver met de meeste eendjes.**
Zoek de vijver met de meeste eendjes en teken er een groot kruis door.

Nu worden de oefeningen een beetje anders.

Kijk goed naar de tak en de blaadjes aan de tak (aanwijzen).

Aan mijn tak met blaadjes (aanwijzen) mag jij niet komen: dat is MIJN tak met blaadjes.

3. **Zie je mijn tak met blaadjes (aanwijzen)?**
Zoek in de rij (aanwijzen) een tak met evenveel blaadjes.
Aan welke tak zie je evenveel blaadjes als aan mijn tak?
Teken een kruis door de tak met evenveel blaadjes als aan mijn tak vooraan.

4. **Kijk naar mijn kever (aanwijzen).**
Zoek jij nu de kever met minder stippen op zijn rug.
Welke kever heeft minder stippen op zijn rug dan mijn kever?
Teken een kruis door de kever met minder stippen op zijn rug.

We draaien ons blad.

De proefleider helpt tot alle bladen op de juiste manier geplooid zijn.

Bladzijde 2

5. *Een rij met allemaal flessen.
Zie je de flessen in mijn hokje (aanwijzen)? Dat zijn mijn flessen.
Zoek jij nu in de rij (aanwijzen) het hokje met één fles meer.
In welk hokje zie je één fles meer?
Teken een kruis waar je één fles meer ziet dan in mijn hokje.*

6. *De vijvers met de eendjes.
Kijk eerst naar mijn vijver. Je weet het: daar mag je niet aankomen.
Zoek jij nu in de rij de vijver met één eendje minder dan in mijn vijver.
Waar is de vijver met één eendje minder?
Teken een kruis door de vijver met één eendje minder.*

7. *Een rij met sterren.
Zie je mijn ster? Kijk goed hoeveel punten mijn ster heeft.
Zoek nu de ster met evenveel punten.
Welke ster heeft evenveel punten als mijn ster?
Teken een kruis door de ster die evenveel punten heeft.*

8. *De kevers met stippen op hun rug.
Goed kijken naar mijn kever.
Zoek nu welke kever in de rij evenveel stippen heeft als mijn kever.
Waar is de kever met evenveel stippen op zijn rug?
Teken een kruis door de kever met evenveel stippen als bij mijn kever.*

9. *De takken met kersen.
Eerst kijken naar mijn tak met kersen.
Zoek jij nu de tak met één kers minder dan aan mijn tak.
Waar is de tak met één kers minder?
Teken een kruis door de tak met één kers minder dan aan mijn tak.*

10. *De paddestoelen.
Kijk eerst naar mijn paddestoel.
Zoek nu in de rij de paddestoel met twee stippen meer dan op mijn paddestoel.
Waar is de paddestoel met twee stippen meer?
Teken een kruis door de paddestoel met twee stippen meer dan op de mijne.*

| We kijken naar het volgende blad, met bovenaan een rij honden.

Bladzijde 3

*Zie je de rij met de honden?
Kijk, de rij met de honden begint hier, aan die kant.*

De proefleider wijst de eerste hond aan en toont zo dat de rij LINKS begint.

*Ook de rijen met de konijnen, de auto's, de kabouters en de eendjes
beginnen hier, aan die kant (aanwijzen).
Leg je kartonnetje onder de rij met de honden.*

De proefleider wijst steeds de linker beginkant van de rij aan.

11. *Allemaal honden.
Zoek de vijfde hond van de rij.
Teken een kruis door de vijfde hond.
Welke hond is de vijfde in de rij? Teken er een kruis door.*

12. *Zie je al die konijnen?
Zoek het achtste konijn van de rij.
Welk is het achtste konijn?
Teken een kruis door het achtste konijn in de rij.*

13. *De rij met de auto's.
Welke auto is de derde van de rij?
Zoek de derde auto.
Je tekent een kruis door de derde auto van de rij.*

14. *Een rij kabouters die op stap zijn.
Zoek de veertiende kabouter en teken er een kruis door.
Welke kabouter is de veertiende in de rij?
Teken een kruis door de veertiende kabouter.*

15. *Een rij met eendjes.
Welk eendje zwemt juist vóór het tiende eendje?
Teken een kruis door het eendje dat juist vóór het tiende zwemt.
Zoek het eendje juist vóór het tiende.*

*We draaien ons blad.
We leggen ons kartonnetje op de juiste plaats: onder de rij van de vissen.*

De proefleider doet voor en helpt mee.

Bladzijde 4

*Iedere rij (de vissen, de boten, de vogels, de eendjes en de kinderen) begint aan die kant (de linker beginkant aanwijzen).
Je kartonnetje ligt onder de rij van de vissen.*

16. De vissen.

*Zoek de voorlaatste vis van de rij.
Door de voorlaatste vis teken je een kruis.
Welke vis is de voorlaatste?*

17. De rij met de boten.

*Welke boot vaart er juist na de zwarte boot?
Zoek de boot juist na de zwarte.
Door de boot die juist na de zwarte boot komt teken je een kruis.*

18. Dat is een rij vogels: ze vliegen allemaal in de lucht.

*Welke vogel vliegt tussen de 5de en de 7de?
Je tekent een kruis door de vogel tussen de 5de en de 7de.
Welke vogel vliegt tussen de 5de en de 7de vogel?*

19. Een rij met eendjes.

*Welk eendje is het middelste eendje van de rij?
Zoek het middelste eendje van de rij en teken er een kruis door.
Welk is het middelste eendje?*

20. Veel spelende kinderen op een rij.

*Welk kindje komt juist na het twaalfde kindje?
Welk is het kindje juist na het twaalfde?
Tekent een kruis door het kindje dat in de rij juist na het twaalfde komt.*

*We kijken naar het volgende blad, met bovenaan een rij bekers.
We leggen ons kartonnetje onder de rij van de bekers.*

De proefleider helpt en zorgt ervoor dat het aanwijsblad net onder de rij bekers ligt.

Bladzijde 5

21. Een rij bekers.
Welke beker is halfvol?
Zoek de beker die halfvol is.
Je tekent een kruis door de beker die halfvol is.
22. Een rij met pijlen.
Welke van die pijlen wijst naar links?
Zoek de pijl die naar links wijst.
Door de pijl die naar links wijst moet je een kruis tekenen.
23. Allemaal slangen.
Welke is de op één na langste slang?
Teken een kruis door de slang die op één na de langste is.
Zoek de op één na langste slang.
24. Bomen en altijd twee emmers ernaast.
In welk plaatje staan de emmers even ver van de boom?
Er is één plaatje of hokje waar de emmers precies even ver van de boom staan.
Teken een kruis door het plaatje waar je de emmers even ver van de boom ziet.
25. Een rij kasten.
Welke is de breedste kast?
Teken een kruis door de breedste kast.
Zoek de breedste kast en teken er een kruis door.

We draaien ons blad en we zien een aquarium en kannen om water te gieten in het aquarium.

Bladzijde 6

26. *Je ziet een aquarium en kannen die er naast staan.
Met welke kan moet je het minste keer gieten om het aquarium te vullen met water?
Teken een kruis door de kan waarmee je het minste keer moet gieten om het aquarium te vullen.
Met welke kan moet je het minste keer gieten?*
27. *Dat zijn allemaal vloertjes. Ieder vloertje moet worden volgelegd met zwarte tegels.
Op welk vloertje kan ik het meeste zwarte tegels bijleggen?
Op welk vloertje kunnen er het meeste zwarte tegels bijgelegd worden?
Teken een kruis door het vloertje waarop het meeste zwarte tegels gelegd kunnen worden.*
28. *Een rij takken met blaadjes.
Welke tak heeft het grootste aantal blaadjes?
Zoek de tak met het grootste aantal blaadjes.
Teken een kruis door de tak met het grootste aantal blaadjes.*
29. *Kijk, in mijn hokje zie je een tekening met vijf hoeken (aanwijzen).
In de rij tekeningen (aanwijzen) is er nog een tekening met vijf hoeken.
Welke tekening heeft vijf hoeken?
Zoek de tekening of figuur met vijf hoeken en teken er een kruis door.*
30. *Nog een rij met vloertjes.
Zie je mijn vloertje met de zwarte tegel?
Zoek jij in de rij (aanwijzen) een vloertje waarop je precies evenveel zwarte tegels kan bijleggen als op mijn vloertje.
Op welk vloertje kunnen precies evenveel zwarte tegels erbij als op mijn vloertje?
Teken een kruis door het vloertje waarop precies evenveel zwarte tegels kunnen gelegd worden als bij mij.*

| We kijken naar het volgende blad.

Bladzijde 7

*Nu gaan we zelf tekenen.
In de ballon, de paddestoel, de vlag en het aquarium zullen we rondjes tekenen.
Rondjes zoals je die hier ziet.*

De proefleider wijst de rondjes aan zoals die getekend zijn naast de ballon, naast de paddestoel, in de vlag en in het aquarium.

Op deze bladzijde wordt eerst een voorbeeldoefening gemaakt. Zo weten de kinderen waar en hoe ze de rondjes moeten tekenen.

- VB.** *Zie je die ballon?
In die ballon tekenen we twee rondjes zoals je die hier ziet (aanwijzen).
Tekenen twee rondjes in de ballon.
Alleen de twee rondjes tekenen. Je moet ze niet kleuren of opvullen en je moet ze niet té groot tekenen.*

Het voorbeeld en de manier van oplossen worden kort besproken met de kinderen.

- 31.** *Nu de paddestoel.
Tekenen in de paddestoel negen rondjes.
Tekenen negen rondjes zoals je die hier ziet (het rondje buiten de paddestoel aanwijzen).
Negen rondjes tekenen in de paddestoel.*
- 32.** *Zie je de vlag?
Er zijn reeds twee rondjes getekend in de vlag. Zie je die twee rondjes?
Wij tekenen nu zelf rondjes in de vlag.
We tekenen rondjes erbij tot er zes rondjes zijn in de vlag.
Tekenen rondjes erbij tot er zes rondjes zijn.
Er moeten zes rondjes zijn in de vlag.*
- 33.** *En nu het aquarium.
In het aquarium zijn reeds dertien rondjes getekend.
Wij tekenen rondjes erbij tot er vijftien rondjes zijn in het aquarium.
We tekenen rondjes erbij tot er vijftien zijn.
Tekenen rondjes erbij tot er in het aquarium vijftien rondjes zijn.*

*Nu worden de oefeningen een beetje anders.
Ik zal een verhaaltje vertellen. Jij luistert eerst en dan moet je een kruis tekenen door het plaatje met de juiste oplossing.*

- 34.** *Robin en Sarah hebben samen zes flesjes frisdrank.
Ze verdelen eerlijk de flesjes zodat ieder evenveel flesjes heeft.
Hoeveel flesjes frisdrank krijgt Sarah?
Tekenen een kruis door het hokje waar je ziet hoeveel flesjes Sarah heeft.*
- 35.** *Liesje spaart postzegels. Ze heeft reeds drie postzegels in haar doosje.
Vandaag krijgt ze van tante Elsie twee postzegels en van papa krijgt ze er ook nog één.
Hoeveel postzegels heeft Liesje nu in haar doosje?
Ze had er reeds drie en ze krijgt er twee bij van tante en één van papa.
Hoeveel postzegels heeft ze nu samen in haar doosje?
Tekenen een kruis door het doosje dat toont hoeveel postzegels Liesje heeft.*

We draaien ons blad. We leggen ons kartonnetje onder de rij met de kaarsen.

Bladzijde 8

36. *Zie je de kaarsen in het hokje vooraan (aanwijzen)?
Dat is mijn hokje.
Zoek jij nu in de rij (aanwijzen) in welk hokje er drie kaarsen meer zijn.
In welk hokje zie je drie kaarsen meer?
Teken een kruis waar je drie kaarsen meer ziet dan in mijn hokje.*
37. *De hokjes met de peren.
Kijk eerst naar mijn peren in het hokje vooraan (aanwijzen).
Zoek het hokje met twee peren minder dan bij mij.
Teken een kruis door het hokje waar er twee peren minder zijn dan bij mij.
Waar zijn er twee peren minder dan in mijn hokje?*
38. *De eendjes.
Kijk eerst naar mijn plaatje of hokje met eendjes.
Zoek nu in welk hokje er twee keer zoveel eendjes zijn als in mijn hokje.
In welk hokje zie je twee keer zoveel eendjes als bij mij?
Teken een kruis door het hokje waar je twee keer zoveel eendjes ziet.*

| Nu gaan we opnieuw zelf rondjes tekenen.

39. *Zie je de twee paddestoelen?
De paddestoel met de stippen (aanwijzen) is mijn paddestoel.
Daar mag jij niets in tekenen: het is mijn paddestoel.
De andere paddestoel is leeg: dat is jouw paddestoel.
In jouw paddestoel moet jij rondjes tekenen.
Teken in jouw paddestoel rondjes zodat er drie rondjes minder zijn dan in mijn paddestoel.
In jouw paddestoel moeten er drie rondjes minder zijn dan in de mijne.
Teken jij maar rondjes in jouw paddestoel: er moeten er drie minder zijn dan in mijn paddestoel.*
40. *Twee schalen.
In mijn schaal liggen reeds kersen. In mijn schaal mag jij niets tekenen.
De lege schaal is die van jou.
Teken in jouw schaal kersen: er moeten half zoveel kersen zijn als in mijn schaal.
In jouw schaal moeten er half zoveel kersen zijn als in mijn schaal.
Teken in jouw schaal half zoveel kersen als bij mij.*

Einde afname

